

ESIPUHE

Suomalaiset ovat pyytäneet kalaa ravinnokseen ainakin esihistoriallisen ajan. Niinpä ammattikalastajien historia tuntuukin yllättävän lyhyeltä. Pääelinkeinona on kalastusta Suomessa harjoitettu näet vain parisataa vuotta. Ammattikunta on suurimmillaankin ollut vain marginaalinen, samoin sen saama huomio tieteellisessä tutkimuksessa.

Edellinen huomioden Pyhämaan pohjoiskärjessä sijaitseva Ihamon kalastajayhteisö on sangen merkittävä, jopa merkillinen paikka. Ihamo sai ensimmäiset asukkaansa Ahvenanmaalta pohjoiseen suuntautuvasta siirtolaisvirrasta 1840-luvulla ja eli siitä eteenpäin pelkästään ammattikalastajien yhteisönä toistasataa vuotta. Elinkaaren huippu oli 1950-luvun lopulla, jolloin Ihamon kaikki kaksitoista taloutta olivat ammattikalastajia. Ammattikalastajien elinkeinon harjoituksessa on kolme tai oikeastaan neljä merkittävää käännekohtaa:

1. Raakatakiloiden muuttuminen kahveli- ja priistankotakiloiksi ja purjemateriaalin muuttuminen villakankaasta pellavakankaaksi 1800-luvun puolivälissä,
2. Konekantaan siirtyminen 1910-luvulta lähtien,
3. Synteettisten materiaalin käyttöön tulo 1950-luvulta lähtien niin paateissa, pyydyksissä kuin astioissakin sekä teknologisten apuvälineiden valtava lisääntyminen niin paateissa kuin maissa tapahtuvassa kalan käsittelyssäkin (tutkat, kaikuluotaimet, vetokoneet, imurit, pudistuskoneet, fileerauskoneet)
4. Kirjolohen kasvattaminen meressä olevissa verkkoaltaissa

Elinkeinon hiljalleen alkanut hiipuminen ei estänyt Ihamossa kalastusta edelleen harjoittavia pysyttelemään tunnontarkasti alan kehityksessä mukana. Ihamon elinkaaresta kertominen tuo lukijalle lisävalaistusta suomalaisten ammattikalastajien vaiheisiin laajemminkin.

Valokuvaajana Esa Urhonen on tarkkaillut etsimensä kautta niin Pyhämaan Ihamon kuin kotikuntansa Pyhärannankin kalastajien arkea jo 1970-luvulta lähtien. Kuvien kautta on välittynyt se suuri muutos, jonka kalastus ammattina ja elinkeinona on kokenut. Kuvausmatkoilla virisikin vähitellen ajatus sitoa kalastuksen perinne ja nykypäivä yhteen ja välittää kokonaisuus kirjallisessa muodossa myös tuleville polville.

Kirjan kirjoittaja, turkulainen päätoimittaja Matti Nurmi rakastaa merta ja purjehtimista. Hän ystäväystyi Raumalla asuesaan ihamolaisen kalastaja Viljo Saaren kanssa. Ystäväysten pitkien ja mielenkiintoisten keskustelujen kautta välittyi kuva elämästä ja ihmisistä Ihamossa ja sen lähisaarissa ennen ja nyt.

Kirjan paikalliset tiedot perustuvatkin pitkälti Viljo Saaren äärettömän tarkkaan muistitietoon. Hänen isänsä Selim Saari piti aikanaan tarkkaa tilinpitoa ja saaliskirjauksia. Erityisen merkittävä Viljo Saaren panos on kirjan lopussa olevan paikallissanaston syntymiselle.

Yleisen kalastukseen liittyvän historian kokoaminen edellytti hajallaan olevan sirpaleisen tiedon keräämistä laajasta kirjallisesta materiaalista.

Ihamon kalastajayhteisöstä teos ulotettiin koskemaan laajem-

minkin lähiseudun kalastuselinkeinoa ja kehityskaari jatkuu aina tähän kevääseen asti. Nykypäivän kalastuksen problematiikkaa pohtivassa analyysissä tuoreet tilastoluvut on kuluvan vuoden alusta.

Kirjan aihepiirin laajentaminen toi mukaan uusia kirjoittajia, joille kiitokset erinomaisesta työstä.

Kiitokset myös kalastajille, jotka ovat innolla olleet yhteistyössä mukana. He ovat kaivaneet kotialbumeitaan puhuttelevien kuvien saamiseksi vuosikymmenten takaa.

Teoksen julkaisemisen on mahdollistanut ELY-keskukselta sekä paikallisilta yrittäjiltä saatu taloudellinen tuki.

Eikä tietenkään merellistä kirjaa voi julkaista ilman merenkulkuun liittyviä kaskuja. Kirjassa kaskut on erotettu muusta tekstistä Suomen vanhinta tunnusmajakkaa, Lyökin pookia, esittäväällä piirroksella.

Mirja Kauppila-Laine
kustannustoimittaja

